

OSEBNE VESTI

In memoriam. Jože (Josef) Jerko (1935–2015)

Bil je petek, 6. novembra 2015. Običajen delovni dan, ki ga je zmotilo kratko sporočilo. Nič posebnega, sploh v dobi, ko smo zasuti s takšnimi ali drugačnimi sporočili, elektronskimi pismi in obvestili. Toda – bilo je obvestilo prijatelja, ki je v kratkem zapisu sporočal, da se je bolezen poslabšala in bo moral oditi v bolnišnico. Tudi to bi ne bilo nič posebnega, če se ne bi zapis končal z besedami »od koder se najbrž ne bom vrnil več domov« in da me bodo o vsem, kar ima slediti, obvestili njegovi domači. Bilo je jasno, da gre za sporočilo slovesa, besede prijatelja, ki se počasi poslavlja. Nihče pa si ni predstavljal, da bo slovo tako hitro. Že v torek dopoldne je zazvonil telefon in sledilo je sporočilo, da je v ponedeljek, 9. novembra 2015, v dunajski bolnišnici prenehalo biti srce dobrega prijatelja, raziskovalca dr. Jožeta (Josefa) Jerka.

Jože Jerko je bil rojen 24. februarja 1935 v ljubljanski bolnišnici očetu Jožetu in materi Angeli, roj. Knez. Družina je takrat živel na Ježici, mladi Jože pa je tudi obiskoval ljubljanske šole. Po končani gimnaziji se je (kot mnogi drugi njegovi vrstniki) odločil svojo srečo poiskati v tujini. Oktobra 1955 je prišel na Dunaj in si tam ustvaril družino in kariero. V avstrijski prestolnici se je vpisal na dunajsko univerzo, kjer je študiral zgodovino vzhodne Evrope. Ob delu se je pozneje vpisal še na podiplomski študij in 19. decembra 1967 tudi promoviral z doktorsko disertacijo, ki nosi naslov *Pressepolitik in Kroatien von 1832–1851*. Na mladega Jožefa je, kot je sam velikokrat navajal, imel velik vpliv znani dunajski profesor dr. Richard Plaschka. Jerko je pogosto s hvaležnostjo omenjal, da brez omenjenega profesorja sam nikoli ne bi imel tako uspešne življenjske poti. In ta je bila pravzaprav res zelo uspešna! Po končanem študiju je namreč ostal v svetu raziskovanja in urejanja – postal je najprej novinar, nato pa nazadnje glavni urednik pri dunajski Wirtschaftsverlag, kjer je služboval vse do upokojitve leta 1997. Ob družini, ki jo je iskreno ljubil, pa ga je vedno znova privlačilo tudi vse neodkrito in neznano.

Željan raziskovanja ni pozabil lotiti se česa novega, se naučiti novega jezika, vzpostavljati novih stikov, spoznati kaj novega. Morda je bila prav ta njegova vedoželjnost tista, ki ga je tudi po letu 1997 vodila, da ni ostal doma, pač pa je postal zvesti obiskovalec dunajskih arhivov in knjižnic; posebej Vojnega arhiva. Najbrž danes ni raziskovalca slovenskih korenin, ki bi raziskoval na Dunaju in bi tako ali drugače ne slišal zanj. Ni jih bilo malo, ki so se nanj obračali po pomoč; nekateri sprva morda nekoliko boječe in skeptično, pozneje pa vse bolj pogosto, z različnimi vprašanji in prošnjami, ali lahko poišče ta ali oni iskani podatek, dokument, pečat itd.

Osebnost sem se prvič srečal z njim, ko sem kot pripravnik delal v Nadškofijskem arhivu v Ljubljani. V mesto je prišel, ker se je občasno ukvarjal tudi z rodoslovnimi raziskovanji; zelo rad pa je s kotičkom očesa pogledal tudi za svojimi predniki. Njegova energija in želja po raziskovanju sta bili neverjetni, hkrati pa mu ni manjkalo niti hudomušnosti. V arhivu še danes med arhivisti in nekaterimi raziskovalci slišiš njegov komentar, ko je raziskoval mengeško faro in je ob iskanju svojih prednikov večkrat naletel na priimek Osel: »*Osel tukaj, Osel tam – sami osli!*«. Takšnih šal in pripomb ni manjkalo niti na Dunaju, kjer sem ga srečeval v času zbiranja gradiva o vojaških kuratih, pri čemer je pomemben doprinos imel tudi on. Navadno je dr. Jerko prišel zgodaj popoldne in ostal, dokler je bil arhiv odprt oziroma dokler je lahko še komu kako pomagal – bodisi z nasvetom bodisi s konkretnimi podatki. Pomagal pa je tudi mnogim od nas, ki smo sicer prihajali z različnih koncev sveta (z ZDA, Evrope in Azije), vse pa je vodila ista želja: raziskovati zgodovino o habsburškem imperiju. Ni bila redkost,

da s(m)o se po nasvete obračali prav nanj, saj je bil izjemen poznavalec včasih precej zapletenega sistema ureditve Vojnega arhiva. Pri svojem delu je bil za mnoge morda res kar pregovorno preveč natančen in podroben, a je bil hkrati tudi izjemno potrpežljiv in vztrajen raziskovalec. Včasih so za kakšen dokument zgodovinarji, raziskovalci in celo arhivisti menili, da je „izgubljen.“ Toda dr. Jerko je kot raziskovalec s svojo neumorno vztrajnostjo dokazoval, da se veliko takšnih dokumentov da najti. Naj navedem samo droben primer. Pred leti se je slovenska družina obrnila nanj po pomoč. Radi bi namreč izvedeli, kje je bil pokopan njihov prednik, ki je umrl v času prve svetovne vojne. Dr. Jerko se je sicer zavzel za to raziskovanje, vendar je bilo sprva neuspešno. Preveril je vse podatke, ki jih je družina posredovala, uspeha pa ni bilo. Družina se je že sprijaznila, da podatkov ne bodo nikoli izvedeli, in so na raziskovanje že skoraj pozabili, ko je čez več kot leto dni prispelo Jerkovo pismo. V njem so bili vsi iskani podatki in tudi pojasnilo, zakaj se prej tega ni odkrilo. Takšnih zgodb bi lahko navedel še več in nič čudnega ni, da je Jerko s svojo predanostjo in vztrajnostjo mnogim od nas postajal zgled pravega raziskovalca.

Njegov prispevek za slovensko zgodovino se sicer res ne more meriti v številu objavljenih člankov, prispevkov ali razprav – nedvomno pa je pri mnogih zgodovinarjih ali rodoslovcih, ki s(m)o tako ali drugače povezani z raziskovalnim delom v dunajskih arhivih, pustil vidne sledi s svojimi spodbudami, vodili in odkritimi dokumenti. Bil je mnogo več kot le raziskovalec. Bil je Človek, ki se je zanimal za vse in se je ob svojih uspehih vedno iskreno veselil tudi uspehov drugih. Človek z veliko začetnico, ki je z drobnimi pozornostmi – naj bo to odkrit dokument, za katerega je menil, da bi nekomu lahko koristil, ali pa sladko pecivo, ki ga je velikokrat prinesel komu izmed nas – vselej izkazoval svoje odkrito zanimanje za mnoge, posebej rad pa za svoje sorojake. Vsem nam, ki se nam je tako ali drugače zapisal v srce, ostaja le še spomin. Spomin na moža, ki se je še tik pred slovesom od tega sveta iskreno želel posloviti od rodne grude, svojih rojakov in prijateljev. Ene od poslednjih misli so namreč veljale tudi nam ... In ob tem prijatelj lahko ostane le brez besed. Naj mu bo lahka zemlja na rodaunskem pokopališču, kamor so ga 16. novembra 2015 položili k večnemu počitku.

Miha Šimac